

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคม และอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย*

The Development of an Instructional Model Based on Socio-Cultural Learning Theory and Brain-Based Learning Approach to Enhance Social and Emotional Competence of Pre-Service Kindergarten Teachers

¹กัลยกร ภักดี, ชชาติชาย ม่วงปฐม และ พรชูลี ลังกา

¹Kanyakorn Pakdee, Chatchai Muangpathom and Phornchulee Lungka

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: edu.udru@udru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรมและแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และ 2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยก่อนเรียน และหลังเรียนที่พัฒนาขึ้น ในระยะที่ 1 ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มเป้าหมาย คือ อาจารย์จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการเรียนการสอน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้ทฤษฎี การเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และระยะที่ 2 ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์วัด ในช่วงเวลาตามรูปแบบแผนการวิจัย แบบ Time Series Design มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และขั้นตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ Repeated Measures ANOVA ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

*Received June 28, 2025; Revised July 22, 2025; Accepted July 30, 2025

ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรมและแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีความเหมาะสมมากที่สุด 2. ผลการทดสอบสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยการวัดซ้ำ ทั้ง 4 ระยะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษามีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง และ ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน; สมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์; การเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม; การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน

Abstract

This research article aimed to (1) develop an instructional model based on socio-cultural learning theory and a brain-based learning approach to enhance the social and emotional competence of pre-service kindergarten teachers, and (2) examine the effects of using the developed instructional model on students' social and emotional competence before and after instruction. The research was conducted in two phases. Phase 1 comprised three steps: Step 1 refers to studying the foundational information, with a target group of five instructors selected purposively, using a semi-structured interview as the research instrument; Step 2 refers to developing the instructional model, using the socio-cultural learning theory and brain-based learning approach as the core framework; and Step 3 refers to evaluating the instructional model, with a target group of five experts and using an evaluation form to assess the quality of the developed model. Phase 2 comprised two steps: Step 1 refers to comparing the social and emotional competence of second-year pre-service kindergarten students in the first semester of the 2025 academic year, with a sample of 30 students from one class selected by cluster sampling. The instrument used was a social and emotional competence assessment administered according to a Time Series Design, with a reliability of 0.98. Step 2 refers to evaluating students' satisfaction with the instructional model, using a satisfaction questionnaire with a reliability of 0.94. Data were analyzed using Repeated Measures ANOVA, mean, and standard deviation.

The research findings revealed that: 1. The instructional model based on socio-cultural learning theory and a brain-based learning approach to enhance the social and emotional competence of pre-service kindergarten teachers was rated of high propriety. 2. Repeated measures testing across four time points showed statistically significant differences at the .05 level, indicating that students' social and emotional competence improved significantly after participating in the instructional activities. Students' overall satisfaction with the instructional model was rated at a high level.

Keywords: Instructional Model; Social and Emotional Competence; Socio-Cultural Learning; Brain-Based Learning

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตด้านสมรรถนะทางสังคมและอารมณ์ โดยพบว่าทักษะพื้นฐานสำคัญในกลุ่มคนทำงานต่ำกว่าเกณฑ์ในสามด้านหลัก ได้แก่ ทักษะการรู้หนังสือ ทักษะด้านดิจิทัลสำหรับการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน และการรู้เท่าทันสื่อ นอกจากนี้ ทักษะทางสังคมและอารมณ์ เช่น การรับมือกับความกดดัน การปรับตัว การมองโลกในแง่บวก การจัดการปัญหา การควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ไขความขัดแย้ง การยอมรับความแตกต่าง และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ โดยมีรายงานว่าประชากรร้อยละ 30.3 ขาดทักษะเหล่านี้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานและการพัฒนาตนเองและสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ในวงกว้าง สำหรับนักศึกษาครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบปัญหาหลักเกี่ยวกับการจัดการความเครียดและความวิตกกังวลเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่กดดัน รวมถึงความไม่มั่นใจในการสื่อสารและการแสดงออกทางอารมณ์ในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังพบข้อจำกัดในการสร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นครูมืออาชีพ อีกทั้งหลักสูตรการผลิตครูยังขาดการบูรณาการการพัฒนาสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ในเชิงระบบอย่างเหมาะสม (Office of the Council of Rajabhat University Presidents, 2018; Thai PBS Online Station, 2024; Rattanasuwan, 2024; Raksakulthai, 2024; Sittisamarn, 2024; John, 2022)

รายวิชาการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นหมวดวิชาเฉพาะในวิชา เอกเลือกของสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับพัฒนาการและการทำงานของสมองในช่วงอายุแรกเกิดถึง 6 ปี ประเภทของการคิด ทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย ตลอดจนการฝึกสังเกต วิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการออกแบบนวัตกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ผู้เรียนยังได้ฝึกออกแบบและใช้เครื่องมือประเมินทักษะการคิด รวมถึงทดลองจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นกับ เด็กปฐมวัย ปัญหาที่พบในการเรียนการสอนรายวิชานี้ คือ แม้ผู้เรียนจะมีความเข้าใจเนื้อหา แต่ยังขาดความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ ความแตกต่างของพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนที่มาเรียนร่วมกันก่อให้เกิดความหลากหลายในกลุ่ม จากการทำงาน การแบ่งกลุ่มของนักศึกษาระดับเก่ง ระดับปานกลาง ระดับอ่อน ตามแนวคิดของไวทกอสกี (Vygotsky, 1978) ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ร่วมกัน ผลการทดสอบความสามารถด้านทักษะการคิดของผู้เรียนในรายวิชานี้พบว่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 45 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ปัญหาหลักเกิดจากการขาดสมรรถนะทางสังคมและอารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิด ผู้เรียนมักไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดความมั่นใจในการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และรู้สึกวิตกกังวลเมื่อต้องใช้ทักษะการคิดขั้นสูง ข้อจำกัดในการทำงานร่วมกับผู้อื่นทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระดมสมองและเรียนรู้จากมุมมองที่หลากหลาย

ผู้วิจัยได้ศึกษาการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิด การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ไวทกอสกี (Vygotsky, 1978) เน้นว่าทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคมวัฒนธรรมเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางความคิดและการเรียนรู้ของมนุษย์ การเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม การเรียนรู้เริ่มต้นจากระดับสังคมก่อนจะพัฒนาไปสู่ระดับบุคคลผ่านพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development: ZPD)

และแนวคิดการเรียนรู้แบบนั่งร้าน (Scaffolding) ที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในลักษณะค้ำจุนชั่วคราว ทฤษฎีนี้จึงเน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ภาษา และวัฒนธรรมในฐานะเครื่องมือสำคัญที่ช่วยพัฒนาความคิดและการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีนี้ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนผ่านการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยนักศึกษาจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในขณะเดียวกันหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานของ (Chatkupt, 2020; Khammanee, 2021; Wongyai, 2022; Willis, 2019; Jensen, 2020; Sousa, 2021) เน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย ด้วยสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและท้าทายใช้คำถามปลายเปิดเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อกระตุ้น การแลกเปลี่ยนความคิดและการทำงานเป็นทีมเชื่อมโยงประสบการณ์ ความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ใช้ประสาทสัมผัสหลากหลายหลายด้วยการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง สร้างอารมณ์เชิงบวกสนุกสนาน และมีความสุขในการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดียและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ประเมินตามสภาพจริงด้วยการสะท้อนคิด ส่งเสริมการประเมินตนเองและการเรียนรู้ที่มีความหมายใช้การทบทวนและการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความจำระยะยาว

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยการจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะเกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน งานวิจัยนี้จะช่วยส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนทั้งในและห้องเรียนในอนาคต รวมถึงยังมีบทบาทในการยกระดับคุณภาพของบัณฑิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรมและแนวคิด การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยก่อนเรียน และหลังเรียนที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มี 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของ

นักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์และผู้มีประสบการณ์ทางด้านสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ กำหนดเนื้อหาและโครงสร้างของเครื่องมือตามกรอบแนวคิดจาก การศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างตามเนื้อหา และโครงสร้างของเครื่องมือตามกรอบแนวคิดที่กำหนด กำหนดข้อคำถามตามจุดประสงค์และขั้นตอน การดำเนินการจัดการเรียนรู้ จากนั้นตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในข้อคำถามผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาและมีประสบการณ์ทางด้านสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ 2) เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย 3) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือ สูงกว่า 4) มีประสบการณ์สอนหรือประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 5) ได้รับผลการประเมิน การจัดการเรียนการสอนในระดับ “ดี” ขึ้นไป หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยรูปแบบ online โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างสำหรับอาจารย์ผู้สอน ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทำการจัดกระทำข้อมูลและสรุปจัดหมวดหมู่

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาปฐมวัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ และผลการสัมภาษณ์ผู้สอนเกี่ยวกับแนวทางการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาปฐมวัย นำข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน โดยกำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสัมพันธ์กัน มีความชัดเจน เข้าใจง่าย

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนจิตวิทยาทางการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ระยะเวลาในการดำเนินการ ภาคเรียนที่ 1/2568 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาปฐมวัย แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนี

ความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสนาพุทธ นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การนำรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสนาพุทธไปใช้

ขั้นตอนที่ 1 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสนาพุทธกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ จำนวน 74 ข้อ ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้ทางสังคม การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ และการสร้างสัมพันธภาพ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ และเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ได้ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 74 ข้อ และนำแบบวัดสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดโดย การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ก่อนการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบวัดสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ทดสอบกลุ่มทดลอง (วัดครั้งที่ 1) ก่อนการทดลองสอนผู้วิจัยนำแบบวัดสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ทดสอบ (Pre-test) กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสนาพุทธ กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 30 คน เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังการทดลองผู้วิจัยนำแบบวัดสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ทดสอบ (Post-test) กลุ่มทดลอง และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนหลังการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบวัดสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ทดสอบกลุ่มทดลอง (วัดซ้ำ) และเปรียบเทียบสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสนาพุทธ ที่วัดในช่วงเวลาตามรูปแบบแผนการวิจัย แบบ Time Series Design โดยใช้สถิติ Repeated Measures ANOVA

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสนาพุทธ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสนาพุทธ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ และ

เลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ได้ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 15 ข้อ และนำแบบประเมินความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดกระทำข้อมูลและสรุปจัดหมวดหมู่เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม โดยมีประเด็นสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ จำนวน 8 ประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

ประเด็นสำคัญ	สาระสำคัญที่สังเคราะห์ได้
1. องค์ประกอบของสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์	ครอบคลุม 5 มิติสำคัญ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการตนเอง ความตระหนักรู้ทางสังคม ทักษะระหว่างบุคคล และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความสำคัญของสมรรถนะต่อครูปฐมวัย	มีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น สมรรถนะดังกล่าวจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบตั้งแต่ในระดับอุดมศึกษา
3. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม	การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การทำงานกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการใช้ภาษาในการสื่อสาร มีผลต่อการพัฒนา องค์ความรู้และทักษะด้านสังคม โดยเฉพาะ แนวคิดโซนพัฒนาการใกล้เคียง (Zone of Proximal Development: ZPD) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้สูงขึ้นเมื่อได้รับการชี้แนะอย่างเหมาะสม จากครูหรือเพื่อนร่วมเรียน

ประเด็นสำคัญ	สาระสำคัญที่สังเคราะห์ได้
4. การประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน	เน้นการจัดการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ผ่อนคลาย และสร้างอารมณ์เชิงบวก อันจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ข้อดี ข้อจำกัด และความท้าทายในการบูรณาการทฤษฎี	ข้อดี ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง พัฒนาทักษะทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญาควบคู่กัน อีกทั้งยังเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ ความจำเป็นที่ครูต้องมีความเข้าใจในทฤษฎีอย่างลึกซึ้ง ต้องใช้ทรัพยากรทั้งด้านเวลาและเครื่องมือ และต้องมีการเตรียมความพร้อมในการออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นระบบ
6. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความหลากหลายของกิจกรรม อาทิ การจำลองสถานการณ์ การสะท้อนตนเอง การทำงานกลุ่ม และกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง
7. การออกแบบการเรียนรู้และบทบาทผู้สอน	เน้นให้ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ (Scaffolding) ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ผ่านการออกแบบสื่อและกิจกรรมที่ตอบสนองต่อสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ รวมถึงการประเมินผลที่ยืดหยุ่นและเน้นพัฒนาการมากกว่าการตัดสินผล
8. การให้ Feedback	มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ โดยเน้นการให้ Feedback ที่มีลักษณะอ่อนโยน สร้างสรรค์ เช่น การสะท้อนผลการปฏิบัติ การชื่นชมข้อดี และการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองต่อไป

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดข้างต้นได้ชี้ให้เห็นแนวทางสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาครูปฐมวัยอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยการบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นรากฐานในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยก่อนเรียน และหลังเรียนที่พัฒนาขึ้น มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลสถิติที่ทดสอบสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

สถิติที่ทดสอบ	Value F	Hypothesis	Error	df	Sig.
Pillai's Trace	.577	12.287	3.000	27.000	.000
Wilks' Lambda	.423	12.287	3.000	27.000	.000
Hotelling's Trace	1.365	12.287	3.000	27.000	.000
Roy's Largest Root	1.365	12.287	3.000	27.000	.000

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยการวัดซ้ำ ทั้ง 4 ระยะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบรายคู่คะแนนส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ระยะส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์	Mean		Sig.
	Difference (I-J)	Std. Error	
ก่อนการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง (Pre-test)	-.067	.151	1.000
หลังการทดลอง (Post-test)	-.100	.162	1.000
หลังการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์	-.433*	.114	.004
ก่อนการทดลอง (Pre-test) ก่อนการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์	.067	.151	1.000
หลังการทดลอง (Post-test)	-.033	.162	1.000
หลังการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์	-.367*	.089	.002
หลังการทดลอง (Post-test) ก่อนการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์	.100	.162	1.000
หลังการทดลอง (Post-test)	.033	.162	1.000
หลังการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์	-.333	.130	.094
หลังการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์ ก่อนการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์	.433*	.114	.004
ก่อนการทดลอง (Pre-test)	.367*	.089	.002
หลังการทดลอง (Post-test)	.333	.130	.094

จากตารางที่ 3 พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ของคะแนนสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ระหว่างช่วงเวลา ดังนี้ ระยะหลังการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์ มีความแตกต่างกับระยะก่อนการดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์ และระยะก่อนการทดลอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษา มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญและเหมาะสมกับผู้เรียนสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้	4.53	0.58	มากที่สุด
2. สื่อและแหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษา	4.50	0.6	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.42	0.62	มาก
4. การจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้รับรู้เนื้อหาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์	4.45	0.55	มาก
5. การจัดการเรียนการสอนมีการให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์	4.48	0.59	มาก
6. ผู้เรียนสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย	4.46	0.6	มาก
7. การเรียนการสอนตามรูปแบบช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้น	4.44	0.61	มาก
8. การเรียนการสอนมีการสรุปผลการเรียนรู้เกี่ยวกับสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน	4.41	0.63	มาก
9. การเรียนการสอนตามรูปแบบช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์	4.49	0.56	มาก
10. การเรียนการสอนตามรูปแบบช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ และมีสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์	4.43	0.61	มาก
11. การเรียนการสอนตามรูปแบบช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์	4.45	0.57	มาก
12. การเรียนการสอนตามรูปแบบทำให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน	4.46	0.58	มาก
13. การเรียนการสอนตามรูปแบบทำให้ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้และมีใจจดจ่อที่จะเรียนเรื่องต่อไปอีก	4.46	0.58	มาก
14. นักศึกษาได้เรียนรู้และสามารถพัฒนาสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์	4.50	0.54	มากที่สุด
15. นักศึกษาสามารถตรวจสอบและประเมินความรู้ของตนเองได้	4.42	0.63	มาก
ภาพรวม	4.47	0.59	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.47, S.D. = 0.59) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่นำไปใช้มี ความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสมรรถนะดังกล่าว เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ “เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญและเหมาะสมกับผู้เรียนสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้” (ค่าเฉลี่ย = 4.53, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ “นักศึกษาได้เรียนรู้ และสามารถพัฒนาสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์” และ “สื่อและแหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้

ความเข้าใจ และส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษา” (ค่าเฉลี่ย = 4.50, S.D. = 0.54 และ 0.60 ตามลำดับ) ผลการวิจัยยังสะท้อนว่าผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสม และส่งเสริมทักษะด้านสังคมและอารมณ์อย่างเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าว

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การจัดการกับอารมณ์ และการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยมีการออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองพัฒนาการของตนเอง ใช้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งให้เห็นว่าการบูรณาการแนวคิดทางสังคม วัฒนธรรม และสมองเป็นฐาน สามารถยกระดับสมรรถนะทางอารมณ์และสังคมของนักศึกษาได้ แสดงดังภาพต่อไปนี้

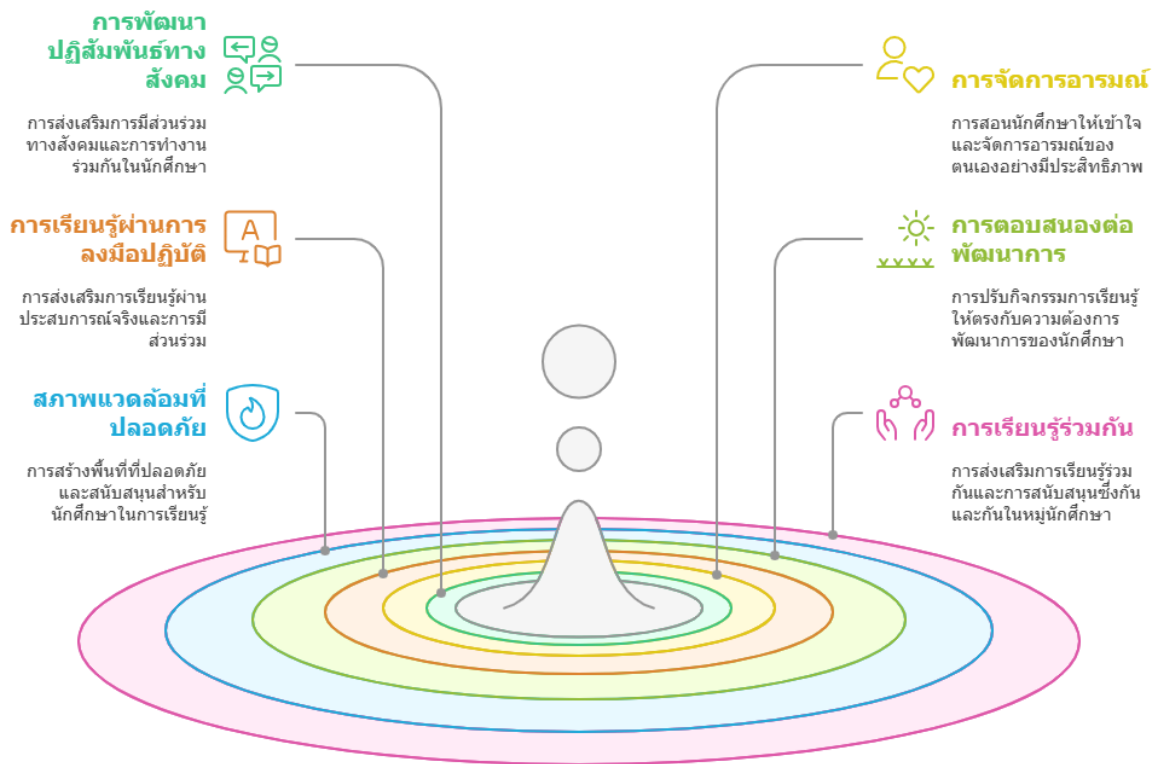

Figure 1: The New Body of Knowledge

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยผลการวิจัยสะท้อนถึงประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทั้งในด้านความเหมาะสมของรูปแบบและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนภายหลังการเรียนรู้ ดังนี้

1. ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานทางทฤษฎีรองรับอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการผานแนวคิดของ Vygotsky (1978) เรื่อง การเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม ที่เน้นบทบาทของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและเขตพัฒนาการใกล้เคียง (Zone of Proximal Development : ZPD) รวมถึงแนวคิด Scaffolding ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมในช่วงเวลาที่เหมาะสม ในขณะเดียวกัน การประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Willis, 2019; Jensen, 2020) ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการกระตุ้นอารมณ์เชิงบวกและประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะทั้งด้านสติปัญญาและอารมณ์ของผู้เรียน

2. ผลต่อสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ พบว่า สมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ในช่วงระยะเวลาการวัดทั้ง 4 ระยะ โดยเฉพาะในช่วง หลังการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว 2 สัปดาห์ คะแนนสมรรถนะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับช่วง ก่อนการทดลอง ผลการวิจัยในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นช่วยส่งเสริม องค์ประกอบสำคัญของ SEL (Social and Emotional Learning) ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการ ตนเอง การตระหนักรู้ทางสังคม การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ และการสร้างสัมพันธภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (1995) และ Elias & Zins (2003) ซึ่งชี้ว่าทักษะด้านอารมณ์และสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จทางวิชาชีพ โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาปฐมวัยที่ผู้เรียนต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิด การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ถือเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ ของนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาศาสตร์ สามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ในหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ สมองเป็นฐาน ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นรูปแบบที่สามารถส่งเสริมสมรรถนะด้าน สังคมและอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับหลักการทางวิชาการและการพัฒนาการของผู้เรียน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรครุศาสตร บัณฑิต โดยเฉพาะในรายวิชาที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาครู ควรจัด กิจกรรมอบรมอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้เข้าใจและสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการสอนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ ในกลุ่มสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ดีขึ้น ทั้ง ด้านการตระหนักรู้ตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้ทางสังคม ทักษะความสัมพันธ์ และการตัดสินใจ อย่างรับผิดชอบ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้ไป

ประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความร่วมมือ และความมั่นใจของผู้เรียน และควรจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติที่สอดคล้องกับรูปแบบดังกล่าว เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกใช้สมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ในสถานการณ์จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลในระยะยาว โดยเฉพาะในช่วงที่นักศึกษานำสมรรถนะที่ได้รับไปใช้จริงในการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา หรือเมื่อเข้าสู่วิชาชีพครูในภายหลัง เพื่อประเมินว่า สมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ที่ได้รับการส่งเสริมภายใต้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ยังคงปรากฏและส่งผลเชิงบวกต่อการจัดการเรียนการสอนจริงในชั้นเรียนหรือไม่ อาจดำเนินการโดยใช้แบบวัดสมรรถนะเชิงพฤติกรรมในสถานการณ์จริงหรือแบบประเมินโดยพี่เลี้ยง/ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนคู่ความร่วมมือ

2.2 ควรพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะด้านสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาในระยะฝึกปฏิบัติงานจริง (การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา) โดยควรประเมินจากหลายมิติ เช่น การสังเกตโดยอาจารย์นิเทศก์ การสะท้อนคิดของนักศึกษา การประเมินจากครูพี่เลี้ยง และผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เช่น การบริหารจัดการชั้นเรียน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การสร้างสัมพันธภาพกับเด็ก เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสมรรถนะที่ได้รับการพัฒนาในชั้นเรียนกับการประยุกต์ใช้จริง

2.3 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านเดียวกัน เช่น Problem-Based Learning และ Project-Based Learning ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากปัญหาและการสร้างสรรค์งานจริงตามลำดับ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความเหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้ ความยั่งยืนของสมรรถนะ ผลสัมฤทธิ์ทางอารมณ์ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

References

- Chatkupt, S. (2020). Brain-Based Learning: Concepts and Applications in the Classroom. *Journal of Education, Naresuan University*, 22(2), 18-20.
- Elias, M. J., & Zins, J. E. (2003). *Social and Emotional Learning: Promoting the Development of All Students*. Binghamton, NY: Haworth Press.
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. New York: Bantam Books.
- John, O. (2022). 'SEL' Emotional and Social Skills: Life Skills Training that Schools Don't Teach. Retrieved July 3, 2025, from <https://www.eef.or.th/article/sel-emotional-social-skills/>
- Khammanee, T. (2021). Active Learning Management Using a Brain-Based Approach: Concepts and Practical Guidelines. *Journal of Education, Chulalongkorn University*, 49(3), 7-10.
- Office of the Council of Rajabhat University Presidents. (2018). *Rajabhat University Strategy for Local Development 20-year Plan (2017-2036): Revised October 11, 2018*. Retrieved July 3, 2025, from https://www.pcru.ac.th/main/uploads/documents/pan_pcru20y.pdf
- Raksakulthai, W. (2024). *Early Childhood Education Expert*. Interview. January 15.

- Rattanasuwan, D. (2024, May 15-16). *Meeting Document of the Council of Deans of Faculties of Education, Rajabhat Universities (S.K.R.P.) No. 3/2024*. Meeting of the Council of Deans of Faculties of Education, Rajabhat Universities, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi.
- Sittisamarn, S. (2024, May 18). *Modern Teachers in the VUCA World: Deep Dive into Global Education Trends*. Training Material. Plan for Kids Co., Ltd. (Online Training).
- Sousa, D. A. (2021). *How the Brain Learns*. (6th ed.). Thousand Oaks, California: Corwin Press.
- Thai PBS Online Station. (2024, March 3). *Human Capital Crisis: 3 Basic Skills of Thais Below Standard-Thai PBS Newsroom*. Retrieved May 2, 2024, from <https://www.youtube.com/watch?v=iE0GU0sqpjo>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Interaction Between Learning and Development*. In M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman (Eds.), *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes* (pp. 79–91). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Willis, J. (2019). *Research-Based Strategies to Ignite Student Learning: Insights from a Neurologist and Classroom Teacher*. (2nd ed.). Alexandria, VA: ASCD.
- Wongyai, W. (2022). Designing Learning Based on Brain-Based Learning Concept to Develop Higher-Order Thinking Skills. *Journal of Education, Burapha University*, 33(1), 5-8.